Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje
DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 28 (110) | Vilnius 1939 m. kovo 7 d. (antradienis) | Antri metai

Šiame numeryje

Naują Popiežių išrinkus. Lenkija žadanti pareikalauti kolonijų. Anglai ginkluojasi. Amerika taip pat neatsilieka. S. Rusijoje teisiami vaikai. Vokietijoje viskas brangsta. Karas Ispanijoje. Pirmininko Stašio byla. Kaimo darbininkų klausimas. Lietuvos-Švedijos kultūriniai santykiai.

„UŽTRAUKSIM, BROLIAI, NAUJĄ GIESMĘ, KURIĄ JAUNIMAS TESUPRAS"

Taip pasitaikė, kad tuo pačiu metu ir „Vilniaus Žodis" ir „Aidas" palietė vieną iš aktualiausių mūsų gyvenimo klausimų — **jaunimo**. Matyt, yra pagrindo, jei bendromis jėgomis pradedame aliarmuoti, kad vietomis su mūsų jaunimu yra blogai, kad gražiai žaliuojančiame medelyne tikrai atsiranda supuvusių ir sukirmijusių skiepų.

Žvelgiame į abiejų laikraščių korespondencijas. Šalia tikrai džiuginančių žinių, iš kurių matyti, kad daugumoje šio krašto vietų mūsų valstiečiai eina tiesiu gyvenimo keliu, gauname ir kitokių įspūdžių, skaitydami žinias iš Valkininko, Kaniavos ir Tverečiaus apylinkių, kur pirkios, kiemai ir net keliai buvo aplaistyti lietuvių jaunuolių krauju. Už ką liejamas kraujas? Už nieką, tik šiaip sau, pasigėrus ir peiliais pasibadžius. Iš tikro pasibaisėtinas reiškinys, už kurį visiems mums tenka raudonuoti, tenka nuleisti akis.

Tiek metų veikė kaimuose įvairios draugijos, darbavosi inteligentai, daro, ką gali visi Vilniuje leidžiami laikraščiai, o vis dar mūsų jaunimo dalis neatsisakė nuo badymosi peiliais.

Praėjusiame „Aido" numeryje įdėjome vedamąjį straipsnį, kuriame kvietėme ir dorąjį jaunimą ir visus lietuvius inteligentus susirūpinti šiuo reikalu, nes jo nesutvarkius niekuomet ir patys nesukultūrėsime, nepasidarysime žmonėmis, **žmogaus** vardo vertais. Negalima laukti, kol šitokius išsigimėlius-mušeikas paims už pakarpos policija, nuteis teismas. Šitos pramonės yra galutinės ir daug geriau būtų, jei į mūsų įvairias pramogas nereikėtų kviesti gydytojo ir policijos. Deja. Susidarė tokia padėtis, kad, jei kas ruošia jauni mo pasilinksminimo pramogą, arba vestuves, tai iš anksto turi kviestis policiją, nes suėję, sustysę iš visų pakampių girti bernai ne tik vieni kitus subadys peiliais, bet šeiminINKO pirkioje išdaužys visus langus ir būtinai nugriaus krosnį. Kodėl mūsų jaunimui taip patinka krosnis — sunku pasakyti. Ir jei toliau taip eis, tai reikia laukti, kad pasigėrę kaimo bernai mėgins ne tik krosnis, bet ir pirkias griauti, o paskui aiškinsis, kad girtas buvo, prašys dovanojimo.

Aną kartą minėjome ir dabar kartojame, kad tokio išsigimimo kur kitur sunku būtų rasti. Tai tik mūsų krašte dalis jaunimo eina tokiais negarbingais keliais, lyg nežinodami, kad anksčiau, ar vėliau prieis liepto galą.

Toksai jaunimo dalies išsigimimas yra tuo baisesnis, kad Vilniaus lietuvių visuomenei tenka dirbti ypatingose sąlygose, tenka skaitytis su kiekvienu savo tautiečiu, kurio laimėjimais džiaugiamės, o dėl nukrypimo liūstame. Tiesa, kurie jau nuėjo šunkeliais, tuos kažin ar pavyks grąžinti į gerą kelią. Bet baisu dėl kitų, kuriuos taip pat gali suvilioti išsigimėliai.

Yra paprotys, kad tuos, kurie nesiskaito su visuomenės garbe ir gerove, kurie savo visuomenei tyčia daro bloga, išmetama iš visuomenės tarpo, jų atsikratoma. Kažin, ar neteks ir mums imtis tų pačių priemonių, šalinant iš savo tarpo visokius mušeikas. Jei pasmerkiame ir ištolo kratomis įvairių išverstarankovių, tai taip reikėtų elgtis ir su mušeikomis. Pirmiausia gal vertėtų nepataisomų mušeikų skelbti pavardes, kad žmonės galėtų jų pasisaugoti, kad žinotumėm, su kuo turime reikalo.

Rašome šiuo klausimu atvirai, nesivaržydami, nes norime, kad mūsų skaitytojai kuo greičiau suprastų blogumą, kurį duoda jaunimo dalies išsigimimas.

Anais laikais lietuvių tautos atgimimo dainius Maironis sukūrė labai gražų jaunimo himną, kuris prasideda žodžiais „*Užtrauksim, broliai, naują giesmę*". Esame tikri, kad mūsų jaunimas šią giesmę mėgsta, dažnai ji skamba iš jaunų krūtinių. Bet to maža. Kartu su gaida turime suprasti ir dainos žodžių prasmę, turime žinoti, kad jaunimas tik tada ką nors naudingo ir gero sau pačiam ir visuomenei duos, kai eis gražiu, padoriu ir lietuvišku keliu, tada jis daug ką naujo supras, ko nesupranta senesnioji karta, supras, kad jaunimas, kaip žiedas, turi būti švarus ir sveikas.

262-ąjį Popiežių išrinkus

IŠKILMINGAS POPIEŽIAUS VAINIKAVIMAS

Oficialiai pranešama, kad naujai išrinktas Popiežius Pijus XII iškilmingai būsiąs vainikuotas šio mėn. 12 dieną (sekmadienį). Iš Vatikano gaunama žinių, kad tuojau po išrinkimo visi kardinolai atidavė naujam Popiežiui pagarbą.

Įdomu pažymėti, kad kardinolas Pačeli buvo išrinktas Popiežiumi ne atrame balsavime, bet trečiame. Ir gavo ne $^2/_3$ balsų, bet visus. Tai yra labai retas atsitikimas, kad taip greit ir visi kardinolai sutartinai balsuotų.

Tai rodo, kad šiuo metu Katalikų Bažnyčios ierarchijoje yra vieningas nusistatymas.

Spaudos pranešimu, Popiežiaus Pijaus XII vainikavimas bus sujungtas su Laterano sutarties dešimtmečio paminėjimu (Kaip žinia, 1929 metais vasario 11 dieną buvo pasirašyta vadinamoji Laterano sutartis, pagal kurią Vatikanas pripažintas, kaipo nepriklausoma valstybė).

Be to, pranešama, kad netrukus bus paskirta visa eilė naujų kardinolų; keli italai ir keli kitų valstybių gyventojai.

Pirmoji Pijaus XII kalba

Šio mėn. 3 dieną Popiežius Pijus XII pasakė per radiją kalbą.

Pasveikinęs kardinolus, vyskupus ir kitus dvasininkus, Popiežius pasveikino viso pasaulio katalikus ypač tuos, kurie vargsta ir kenčia. Taip pat Popiežius pareiškė, kad jo mintys tą valandą yra ir su visais tais, kurie yra už Bažnyčios. Popiežius ir už juos meldžiąsi.

Iš eilės Popiežius užsiminė apie taiką, kurią gynė ir saugojo pirmtakūnas Pijus XI, kviesdamas visus darbuotis taikos gerovei. Popiežius Pijus XII pasakė kalbą lotyniškai.

Valstybių sveikinimai

Išrinkus kardinolą Pačelį Popiežiumi, beveik visų pasaulio valstybių, netgi nekrikščionių, galvos: prezidentai ir karaliai nusiuntė Popiežiui Pijui XII nuoširdžias sveikinimo telegramas.

Be to, beveik visų valstybių užsienių reikalų ministrai sveikino telegramomis Vatikano užsienio reikalų sekretorių, o šiaip aukštieji asmens ir įvairios organizacijos Vatikano nuncijus.

Amerika ir Vatikanas

Kaip žinia, nuo 1867 metų Jungtinės Amerikos Valstybės nepalaiko diplomatinių santykių su Vatikanu, nors Amerikoje yra keliosdešimt milijonų katalikų. Dabar išrinkus kardinolą Pačeli Popiežiumi, jį širdingai pasveikino Amerikos prezidentas Ruzveltas, primindamas, kad kardinolas Pačeli 1936 metais, kaipo Vatikano užsienių reikalų sekretorius, lankėsi Amerikoje.

Iš to daroma išvada, kad netrukus Vatikanas su Amerika vėl galįs užmegsti diplomatinius santykius.

Spaudos nuomonė

Viso pasaulio spauda plačiai rašo apie naujai išrinktą Popiežių, pažymėdama, kad šiuo sunkiuoju metu kardinolas Pačeli buvo vienintelis kandidatas į Katalikų Bažnyčios galvą.

Italų spauda, rašydama apie Pijų XII, su pasididžiavimu pasižymi, kad Popiežius yra italas ir rymietis.

Kitaip laikosi vokiečių spauda, kuriai rinkimų rezultatai buvo netikėtumas. Kadangi prieš rinkimus daugelis hitlerinkų laikraščių ypač griežtai kritikavo kardinolą Pačelį, tai išrinkus jį Popiežiumi, vokiečių spauda atsidūrė nemalonioj padėty ir kol kas nieko plačiau nerašo. Tik pažymi, kad Pijus XII yra mažiau ganytojas, o daugiau diplomatas ir politikas.

Užtat anglų ir prancūzų spauda reiškia didelio džiaugsmo, kad kardinolas Pačeli buvo išrinktas Popiežiumi, ypač todėl, kad Pijus XII, kaipo ilgametis Pijaus XI bendradarbis, toliau tęs ligšiolinę Vatikano politiką.

Lietuva ir naujas Popiežius

„Lietuvos Aidas" rašo, kad naujai išrinktajam Popiežiui Pijui XII Lietuvos Valstybės Prezidentas Antanas Smetona nusiuntė tokią sveikinimo telegramą:

„Prašau Jūsų Šventenybę priimti karščiausius linkėjimus, kuriuos giliausiu džiaugsmu persiėmęs reiškiu kartu su lietuvių tauta Jūsų Šventenybės Pontifikato šlovei".

„XX Amžius" rašo, kad Popiežiui Pijui XII nusiuntęs sveikinimą ir Kauno arkivyskupas-metropolitas Juozapas Skvireckas. Jis pasveikinęs visų Lietuvos vyskupų vardu.

Tas pats laikraštis, apibūdindamas naujojo Popiežiaus asmenį, užbaigia šitaip:

„Mums lietuviams ypač malonu ir tai, kad naujasis popiežius— ne tik kaip Vatikano valstybės sekretorius, bet dar būdamas nuncijumi Miunchene ir Berlyne — yra turėjęs santykių su mūsų tautos bei valstybės vyrais ir mūsų reikalams yra parodęs daug palankumo".

— Vasario 27 d. Kaune įvyko Lietuvių Kalbos Draugijos narių metinis susirinkimas. Po pranešimų, į valdybą išrinkta: Dr. Pr. Skardžius, Ašmantas, Alminauskis ir Jonikas. Laikraščio „Gimtosios Kalbos" redakcinė komisija perrinkta ta pati: Dr. Pr. Skardžius, Dr. A. Salys ir Jonikas.

— Kauno miesto burmistras Merkys gavo pakvietimą atsilankyti Ryme.

Lenkija pareikalaus kolonijų

Neseniai Varšuvoje buvo sukviestas Ozono vyriausios tarybos narių posėdis. Jo metu generolas Skvarčynskis pasakė kalbą ir buvo svarstyti keli svarbesnieji Lenkijos vidaus ir užsienio politikos klausimai.

Tarp kitko buvo svarstyta kolonijų klausimas ir nutarta, kad Lenkija turinti gauti reikalingą žaliavą, o taip pat ir kolonijas.

Tokiam nutarimui pritarė ir visa lenkų spauda; taip pat šį klausimą plačiai komentuoja ir užsienio laikraščiai, pirmoj vietoj Londono ir Paryžiaus didieji ir įtakingi dienraščiai.

Žymiausias italų publicistas Gaida dienraštyje „Giornale d'Italia" rašo, kad netrukus Lenkija tikrai pareikalausianti kolonijų. Gaida ta proga pažymi, kad kaip Italija ir Vokietija, taip ir Lenkija turinčios pagrindo reikalauti kolonijų, nes šių valstybių gyventojų skaičius nuolat auga.

Dar apie K. Škirpos įgaliojimų įteikimus

Jau esame rašę, kad naujai paskirtas Lietuvos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministras Vokietijai pulk. K. Škirpa įteikė Hitleriui savo įgaliojimo raštus. Lietuvos spauda tą įvykį šitaip aprašo:

Pusę valandos prieš kredencialų įteikimą pasiuntinybės patarėjas u. r. ministerijoje Dr. Hinrichas atvyko į Lietuvos pasiuntinybę prezidentūros automobiliu palydėti pasiuntinio pas reicho kanclerį. Skiriamųjų raštų įteikimas įvyko naujuosiuose prezidentūros rūmuose. Prie rūmų buvo išsirikiavusi garbės sargyba. Vestibiulyje pasiuntinį pasitiko prezidentūros patarėjas Kivitzas.

Kredencialus įteikiant Lietuvos pasiuntinys ir reicho kancleris pasikeitė kalbomis.

Kredencialų įteikime dalyvavo reicho užsienių reikalų ministras von Ribentropas, prezidento kanceliarijos viršininkas ministras Dr. Meissneris, užsienių reikalų ministerijos protokolo šefas pasiuntinys von Doernbergas, reichskanclerio Hitlerio asmens adjudantas, SA grupės vadas Briukneris ir karinis adjudantas kap. Belovas.

Kredencialus įteikus ir kalbomis pasikeitus, įvyko pasikalbėjimas, kuriame dalyvavo aukščiau suminėti asmenys, išskyrus adjudantus.

Į pasiuntinybę pasiuntinį atgal palydėjo prezidentūros automobiliu jį anksčiau į prezidentūros rūmus palydėjęs Dr. Hinrichas.

Kitą dieną pasiuntinys K. Škirpa dalyvavo Vokietijos reichskanclerio Hitlerio ruošiamuose pietuose diplomatinių misijų šefams pagerbti.

— Dabar Vytauto Didžiojo Universitete Kaune yra 36 profesoriai, 27 ekstreordin. profesoriai, 34 docentai, 15 privatdocentų, 145 jaunesniojo ir 35 pagalbinio personalo.

Dar apie anglų pasiruošimą karui

Anglijos civilinės apsaugos ministras Angersonas šio mėn. 1 dieną parlamento išdėstė pasyvinės apsaugos srityje pasiektus rezultatus ir padarytą pažangą.

Jis pareiškė, kaip pasirengimai bus varomi toliau. Visi nereikalingi civiliai, reikalui ištikus, bus iškelti iš pavojingų zonų. Jiems priglausti bus pastatytos specialios stovyklos. Lordas Pertalis pirmininkaus bendrovei, kuri statys stovyklas Anglijoje ir Valijoje. Jau duotas įsakymas pagaminti atsarginei medžiagai elektros centrinėms, kad karo metu būtų galima skubiai atlikti visus reikiamuosius remontus.

Jau dabar turima 50 milijonų dujokaukių ir 127.000.000 maišų su smėliu. Taip pat sudaryti štabai apygardiniams komisarams, kurie turės perimti valdžią karo metu, jei jų apygardos būtų izoliuotos. Nežiūrint pastangų, daromų didžiulėms slėptuvėms statyti, pagrindinis pasyvinės apsaugos principas liks evakuacija. Dabartiniu metu turima 1,25 milijono savanorių civilinei apsaugai.

Vienos pirkliams pagrasino „pragaru"

Kaip žinia, hitlerininkai, kovodami su žydais, visų pirma stengiasi iš jų atimti prekybą. Ir tikrai, daugelyje miestų visokiausiai, kartais labai brutaliais, būdais išstūmė žydus iš prekybos, patys imdamiesi šio amato.

Tas pat likimas ištiko ir Vienos žydus, kurių vietoj yra dabar tikrieji vokiečiai. Bet kadangi visoje Vokietijoje, taigi ir užimtoje Austrijoje, gyvenimas diena dienon sunkėja, tai brangsta ir visi reikalingiausi produktai. O to kaip tik nenori hitlerininkų vadai. Vienas jų, kuriam pavesta valdyti Austriją, būtent— Biurkelis, šičmis dienomis Vienoje pasakė kalbą ir pagrasė miesto pirkliams, kad jei jie toliau kels kainas, tai susilauks tikro pragaro.

Taigi dabar pažiūrėsime, kaip atrodys Vienos pirkliams paruoštas gauleiterio Biurkelio pragaras.

Pirmininko Konstantino Stašio byla Apeliacijos Teisme

Bylos pradžia

Kaip atmename, buv. Laikinojo, o vėliau Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininkas Konstantinas Stašys Vilniaus prokuratūros sprendimu 1937 m. birželio mėnesį buvo suimtas ir daugiau kaip 4 mėnesius laikytas Vilniaus Lūkiškio kalėjime, o tų pačių metų lapkričio mėnesį Vilniaus Apygardos Teismo nuteistas vienerių metų kalėjimo ir sumokėti valstybės iždui 10.000 auks. Dėl teismo sprendimo apeliavo ir nuteistasis ir prokuroras. Pagaliau šiemet, belaukiant Apeliacijos Teismo, prokuroras savo skundą atsiėmė, ir liko svarstyti vien nuteistojo apeliacinis skundas.

Vilniaus Apeliacijos Teisme pirm. K. Stašio byla buvo svarstyta šio mėnesio 3 dieną. Teismo sudėtį sudarė pirm. Dmuchovskis, Krukovskis ir Sakyta. Kaltino šios bylos kaltinimo akto autorius ir vienas kaltintojų Apygardos Teisme prokuroras Popovas. Gynė advokatai: Kovalskis, Engelis ir Juknevičius.

Bylos svarstymo pradžioje gynėjai paprašė bylą atidėti, dar kartą ištardyti kai kuriuos liudytojus ir bylai pateikti dokumentų, kurie konkrečiai parodytų, kada K. Stašys įteikęs ar išsiuntęs iš Lietuvos valstybės piliečių gautus pinigus. Prokuroras pasipriešino. Teismas gynėjų pasiūlymą atmetė.

Už ką buvo kaltinama

Pirm. K. Stašys, galėdamas Apeliacijos Teisme nebūti, ta teise pasinaudojo ir į teismą neatvyko. Todėl bylos įžanga buvo neilga ir iš karto pradėta skaityti kaltinimo aktas, pasak kurio K. Stašys esąs kaltinamas už tai, kad

1) nuo 1936 metų balandžio mėn. 27 d. iki tų pačių metų lapkričio mėn. 23 dienos be Devizų Komisijos leidimo gautas iš Lietuvos Valstybės iždo, iš Kaune buvusios Vilniaus Vadavimo Sąjungos ir Amerikos lietuviškųjų organizacijų pinigų sumas, daugiau kaip 500.000 auksinų įvairia krašto ir užsienio valiuta, tų siuntėjų nurodymu, sumokėjęs Vilniuje Lietuvių Labdarybės Draugijai daugiau kaip 90.000 auks., Liet. Šv. Kazimiero Draugijai — 16.000 auks., Lietuvių „Ryto“ D-jai Vilniuje — 100.000, Liet. Ūkio D-jai — 30.000 auks., Lietuvių Mokslo Draugijai — 15.000 auks., Liet. „Ryto“ Draugijai Švenčionyse — tiksliau nenustatytas pinigų sumas;

2) 1936 metų balandžio mėn. 27 d. iki 1937 m. birželio mėn. 24 dienos Lietuvos konsulato Rygoje valdininkės Elzės nurodymu, be Devizų Komisijos leidimo išmokėjęs Lenkijoje: 1) A. Prantkelevičiui 25 litus, 2) Vl. Skužakienei — 70 auks., 3) Br. Untuliui — 230 litų, 4) A Lapinskaitei — 25 litus, 5) V. Gumovskai — 210 litų, 6) L. Šimkavičiui — 1500 lt., 7) kun. V. Taškūnui — 600 lt., 8) stud. J Kanopkai — 400 lt., 9) Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjungai — 300 lt., 10) J. Motiejūnui - 50 lit. ir 179 auks., 11) M. Sieliukui — 50 lt., 12) M. Žukienei — 179 lt., 13) Vl. Sužiedeliui — 86 auks., 14) Vl. Vitkauskui — 1.695 lt. 15) B. Stankevičiui ir Ksav. Sakalauskui — tiksliai nenustatytą pinigų sumą;

3) 1936 metų rugsėjo mėnesį be Devizų Komisijos leidimo paskolinęs prof Mykolui Biržiškai, kaip svetimšaliui, gyvenančiam Lietuvos valstybėje — 100 litų, sumokėdamas juos vėliau, prof. M. Biržiškos nurodymu, Pr. Razmukui.

4) nuo 1936 m. liepos mėn. 3 d. iki tų pačių metų lapkričio mėn. 23 dienos, be Devizų Komisijos leidimo pirkliavęs auksu, pardavinėdamas rusų aukso rublius arba juos iškeisdamas kitais pinigais.

Apygardos Teismas, šiuos kaltinimus išnagrinėjęs ir išklausęs kaltinamosios ir ginamosios pusės kalbų, 1937 m. lapkričio 9 dieną paskelbė sprendimą, kuriuo K. Stašys pripažintas kaltu už kaltinimo akto 3 ir iš dalies 2 skyriuje sužymėtus veiksmus ir nuteistas šio straipsno pradžioje pažymėtomis sąlygomis. Kaltinimo akto pirmame skyriuje sužymėti veiksmai, dėl kurių teisme daugiausia buvo kalbėta, pripažinta nenusikalstamais. Teismas išaiškino, kad pinigai iš kitos valstybės gauti nedraudžiama. Jie leidžiama gauti kaip dovana, jeigu tarp siuntėjo ir gavėjo nėra susitarta atsimokėti. Teismas dar pažymėjo, kad gauti iš užsienio pinigai galima sunaudoti ir prisilaikant svetimšalių nurodymų, tik su sąlyga, kad tie pinigai būtų iškeisti į lenkiškus pinigus. Teismo nuomone, K. Stašio išmokėti lietuviškoms organizacijoms pinigai, jeigu net būtų susiję ir su priešvalstybiniu darbu, jie neįeina į apmokamojo susitarimo sąvoką, kuri yra numatoma devizų dekrete.

Be to, 4 skyriuje pažymėti veiksmai pripažinta kaip visai neįrodyti.

Gynėjų kalbos

Apeliacijos Teismui perskaičius kaltinimo aktą, Apygardos Teismo sprendimą, jo motyvus ir ginamosios pusės apeliacinį skundą, gavo kalbėti prokuroras Popovas. Bet šį kartą jis tik tiek pasakė: „Kaltinimo aktą remiu ir prašau pirmosios instancijos sprendimą patvirtinti“.

Pradėjo kalbėti gynėjai. Pirmas prabilo adv. Kovalskis. Jis pradžioje pažymėjo, kad žymi bylos dalis šį kartą jau yra atkritusi. Beliko vien tie kaltinimai, kurie yra susiję su tariamu nelegaliu pinigų perdavimu paskiriems asmenims. Ir gynėjas ima iš kaltinimo akto vardinti tuos pinigų gavėjus. Jis pastebi, kad devizų įstatymas pinigus iš užsienių gauti ir juos nurodytiems asmenims įteikti nedraudžia. Tik svarbu, kad atitinkamos pinigų sumos nebūtų gavėjo perduotos anksčiau, negu jos ateina iš užsienio. Kaltinimo aktas sako, kad K. Stašys tuos pinigus atidavęs anksčiau, negu gavęs, vadinasi, jis, užsieniečių liepiamas, pinigus sumokėjęs iš savo kišenės ir, devizų įstatymo supratimu, tuo pakenkęs valstybės ūkiniams reikalams. Bet gynėjas klausia: Ar yra byloje konkretūs įrodymai, kad K. Stašys iš tikrųjų tuos pinigus atidavė dar jų negavęs? Ar yra gavėjų pakvitavimai, paštų įstaigų pažymėjimai ir kt? Ir pats atsako, kad tokių įrodymų kaltinamoji pusė nepateikė.

Antras kalbėjo adv. Engelis. Padaręs teisiniu klausimu ilgesnę įžangą, jis nagrinėjo klausimą, ar K. Stašys nusikaltęs paskolindamas prof. M. Biržiškai pinigų. Ir gynėjas išaiškina, kad prof. M Biržiškos prašomas, K. Stašys buvo pavedęs Razmukui perrašyti Lietuvių Mokslo Draugijoje esamas senas lietuvių liaudies dainas ir už tą darbą K. Stašys Razmukui sumokėjęs apie 100 auks. Apygardos Teismas už tai K. Stašį yra nuteisęs 8 mėnesių kalėjimo, nes, jo supratimu, K. Stašys tuo būdu esąs prof. M. Biržiškai tuos pinigus paskolinęs ir tuo būdu pakenkęs valstybės ūkiniams reikalams. Tai konstatavęs, gynėjas pareiškia, kad, jo nuomone, tai nebuvusi jokia piniginė tranzakcija, o tik paprastas patarnavimas grynai mokslinio pobūdžio reikalu.

Toliau gynėjas kalbėjo dėl išmokėtų pinigų dar porai asmenų, pažymėdamas, kad jiems pinigai buvo anksčiau duoti kaip paskola, o ne gausimų pinigų sąskaita.

Adv. Juknevičius taip pat akcentavo stoką konkrečių įrodymų ir dokumentų, kad K. Stašys pinigus išmokėjęs anksčiau, vadinasi, iš savo kišenės. Paliesdamas tariamą paskolą prof. Biržiškai, gynėjas konstatuoja faktą, kad byloje taip pat nėra pateikta įrodymų, kad tuo reikalu prof. M. Biržiška būtų su K. Stašiu formaliai susitaręs ir prašęs tuo būdu jam paskolinti pinigų.

Visi gynėjai prašė Apeliacijos Teismo nuteistąjį K. Stašį išteisinti.

Sprendimas

Apeliacijos Teismas paskelbė sprendimą, kuriuo Apygardos Teismo sprendimas panaikinta ir K. Stašys nuteistas 4 mėnesių areštu ir sumokėti valstybės iždui 3.000 auksinų.

Teismas savo sprendimo motyvuose paaiškino, kad jis sumažinęs bausmę, būdamas įsitikinęs, kad kai kuriais atvejais K. Stašys nusikaltęs nesąmoningai, tai daręs neturėdamas prieš akis medžiaginės naudos ir pinigus perduodavęs žmonėms nežiūrėdamas nė jų tautybės — patarnavęs lietuviams ir nelietuviams. Veiksmų, susijusių su prof. M. Biržiškos pavestu reikalu, domėn neėmęs. Be to, pridūrė, kad K. Stašio 4 mėnesių kalėjime išbūtas laikas šiuo sprendimu įskaitomas.

U. S.

Europos krepšinio pirmenybės Kaune

Lietuvos krepšininkai, 1937 metais Europos krepšinio pirmenybėse Rygoje laimėję Europos meisterio vardą, kartu iškovojo Lietuvai teisę, garbę ir net pareigą kitas krepšinio pirmenybes surengti Lietuvoje. *Europos krepšinio pirmenybių rungtynės įvyks šių metų gegužės mėn. 20—28 dienomis Kaune.* Tai bus iš viso trečios tokios pirmenybės. Pirmose pirmenybėse meisterio vardą laimėjo latviai, antrose — lietuviai, o kas laimės šiemetinėse pirmenybėse — sunku išpranašauti. Žinoma, visi, kurie dalyvaus rungtynėse, tikisi ir laimėti.

Šiuo metu Kūno Kultūros Rūmai rūpestingai ruošia trečiąsias Europos krepšinio pirmenybes. Sunkiausiai buvo klausimas — vietos rungtynėms paruošimas. Nebuvo pakankamai didelės salės, kurioje galima būtų įrengti žaidimui aikštelę ir sutalpinti žiūrovus, kurių tikimasi, bus daug. Pavyzdžiui, pereitą metų I Tautinėje Olimpijadoje kai kuriomis dienomis susirinkdavo 10 000 ir daugiau žiūrovų. Po atviru dangum krepšinio pirmenybes ruošti rizikinga, nes Lietuvoje oras, ypač gegužės mėnesį, nebūva pastovus. Šį klausimą padėjo išspręsti vyriausybė, paskirdama lėšų naujai didelei sporto salei pastatyti. Tokia salė jau statoma, ir ji bus iki gegužės mėn. 15 dienos baigta. Salėje bus vietos žaidimų aikštelėms ir iki 13 000 žiūrovų. Tai bus didžiausia salė Lietuvoje. Salė vėliau bus naudojama ne vien sporto žaidynėms bet ir didiesiems suvažiavimams, kongresams bei susirinkimams.

Kitą painų klausimą — kur apgyvendinti atvykusius užsieniečius sportininkus — padėjo išspręsti Krašto Apsaugos Ministerija, užleisdama tam tikslui naujuosius Karo Mokyklos rūmus. Bus patogu, kad visi sportininkai galės gyventi vienuose rūmuose, ir jiems čia pragyvenimas bus labai pigus, nes apie 1 dolerį per dieną. Viešbučiuose sportininkų apgyvendinimas būtų brangokas; būtų nepasitenkinimo, kad vieni gautų geresnius, kiti prastesnius viešbučius, ir pan. Be to, viešbučiai pirmenybių dienomis bus perpildyti svečių, kurių atvyks ir iš kitų valstybių, kurių krepšininkai dalyvaus pirmenybėse.

Europos krepšinio pirmenybėse jau užsirašė dalyvauti dvylikos valstybių valstybinės (geriausios) krepšinio komandos. Dalyvaus: Vokietija, Lenkija, Prancūzija, Italija, Šveicarija, Čekoslovakija, Suomija, Latvija, Estija ir kt. Lietuva turės stiprių varžovų už Europos krepšinio meisterio vardą. Lietuvos krepšininkai uoliai ruošiasi pirmenybėms, yra pasiryžę malonius svečius svetingai priimti, tik jiems neperleisti meisterio garbės. Netolima ateitis parodys, kaip lietuviams pavyks savo pasiryžimą įgyvendinti, nes žaidynėse laimėjimą nulemia ne vien pasiryžimas ir pasiruošimas, bet iš dalies ir laimė. Iki šiol krepšinio sporte Baltijos kraštai vyravo. Taigi tikimasi Europos krepšinio meisterystę neišleisti jei ne iš Lietuvos, tai bent iš Baltijos kraštų. Šių metų jau įvykusiose Baltijos tarpvalstybinėse krepšinio pirmenybėse pasižymėjo latviai, nugalėję Lietuvos ir Estijos komandas.

IGNAS ŠEINIUS 5)

JUZULIS ĖGLIS

Akimirksniui sustingsta raudonoje šviesoje visi iškreipti judesiai, paskum tik vėl sujuda ir verpetais insisuka. Verpetai sprogsta, — keliais ir daržais pasineša. Girdėti tik dunksnojimas sviedžiamų šautuvų ir minkštesnių daiktų.

Juzulis užtaiso savo apsiginklavimą ir ateina anksčiau žmonių ir arklių prikimštan atšlaiman. Pats nustemba, kad jo neperima šiurpas. Tik kiek keista, kad vienas tiek pridarė.

Nusigrįžta nuo baisių namų griuvėsių, žiūrinėja, kas atšlaime yra gyvas likęs. Gali nusigrįžti, — nuo pat karo pradžios yra baisesnių daiktų matęs. Pasigirsta lietuviški ir rusiški balsai iš patvorių, iš tarp ratų ir suverstų arklių krūvų. Atitokę sužeistieji pamatė, kad tarp jų vaikšto vienas stačias.

Apie puskapį surenka paliai šventoriaus sieną. Pasilsi kiek ir toliau veda ar nešte neša.

Pradeda iš visų miestelio galų rinktis žmonės. Pirma eile vaikai ir moterys. Klausia apspitę, kas atsitiko.

— Čia buvo mūšis. Rankinėmis granatomis buvo užklupta posėdžiaujanti taryba. Mūsiškiai nusivijo bolševikus toliau.

Ir sklysta žinia atošvaistės greitumu in naujomis eilėmis besiartinančius.

— Čia buvo baisus mūšis...

— Visi bolševikai išmušti.

— Tik keli pabėgo.

— Mūsų kariuomenė juos nusivijo.

— Juzulis Ėglis paliktas grobiui apsaugoti. Jis šiandien liūne ar dešimt bolševikų primurkdė.

— Ne dešimt, penkliolika. Su arkliais, su visu kuo.

Atšlaime, tarp ratų griuvėsių ir kito laužo, šiukštinėja kas. Keli raudonoje šviesoje pasilenkę šešėliai. Atstatęs mauzerį, prilekia Juzulis. Du žydeliai trauko iš griuvėsių kulkosvydžius, kiti du rankioja pamestus šautuvus.

— Šiuos daiktus vėliau sutvarkysim. Eikit dabar ir suneškit sužeistuosius špitolėn ir klebonijon, — insako Juzulis kietu vyrišku balsu.

Žydeliai prigūžia dar daugiau, tik daiktai jiems iškrinta iš rankų. Atsitiesia paskum, išsirikiuoja ir nueina vykdyti insakymo.

— Kai nunešit, pakvieskit gydytoją. Raskite ir keletą moterų, kad padėtų sužeistiesiems.

— Viską padarysim, ponas Ėgli! — grįžtelėja kuopelė ir dar labiau insiskubina.

Juzulį apstoja trys miestelio berniokai, jo buvę mokyklos draugai.

— Greitai išrinkit šautuvus, šovinių dėžes, ištraukit kulkosvydžius. Suneškit viską šventoriun, varpinėn. Pastatykit ką, kad pasaugotų, — tvarko Juzulis.

Nei vienas nei žodžiu neatsiliepia, skubina, prakaituoja karštyje. Nebijo prisvilti, nieko. Tik stemba džiaugsmo prakaite, kas atsitiko Juzuliui, kad jis dabar toks kitoniškas.

Tvarkos pradžiai užsimezgus, atsiranda vis naujų talkininkų. Seniai, moterys — visi dedasi didelėn talkon. Sužeistųjų garsūs vaitojimai iš špitolės, žydų giminių aštrūs aičiojimai dėl žuvusiųjų ugnyje darbo impeto nesustabdo. Tik daugiau inkaitina.

Apstoja lietus, gretimų trobesių sienos išdžiūna, pradeda svilti sprogimo išmuštų langų rėmai.

— Pilkit sienas ir stogus vandeniu. Uždenkit suvilgytomis marškomis langus. Sklaidykit degančius griuvėsius.

Juzulis pats, suradęs kur kablį, ardo sienų likučius, skirsto nuodėgulius. Jo veidas ir rankos nuo ugnies įraudę. Nieko, viską gesina prakaitas.

Pradeda brėkšti. Išvargę seniai ir moterys, su raudonai išdžiūvusiomis nuo karščio ir nemigio akimis, grįžta namon. Miestelis vėl, kaip prieš keletą metų, nukentėjo nuo mūšių. Tik čia laimėjo savieji, tai supranta visi, daug sau neaiškindami. Po tokios gražios nakties talkos rusena visų krūtinėse viltis, kad daugiau taip neatsitiks.

Juzulis peržvelgia ties šventoriumi savo berniokų būrį. Iš kur jų tiek susirinko? Suskaito. Net dvidešimt trys. Visi iš akių ir jaunos veido rimties atrodo tokie pat kaip jis. Laiko šautuvus, kietai prispaudę prie peties, žiūri in jį, žiūri in šautuvų kūgį ir išrikiuotas šovinių dėžes. Per vidurį du sukrėtimus gerai atlaikę kulkosvydžiai.

— Dabar galėsim muštis, tegul pamėgina gąįžti, — nustato Kazys Barutis, aukštas tamsiaplaukis berniokas, pirmas iš eilės.

— Arklių mums reikėtų, — pusdrąsiai mano su nuo karščio daiktais aprūdijusiais marškiniais Faivelis Bermaniukas.

— Gausim ir arklių. Aš pirmas atiduodu būriui savo Bukštuolį, — lengvu mostu, šypsenos lydimu, perkelia Juzulis kalbas. Yra kitų skubių reikalų.

V.

— Juzul, aš tikėjaus, kad bent tu nesipainiosi politikon. Tėvas baigė vokiečių ištrėmime, Adomas kažin kur... — ir šiandien, kaip jau kelintas kartas, kai Juzulis užsuka namon, negali motina nuslėpti savo nerimo.

— Čia ne kokia politika, mama, čia reikalas, — ramiai tikina Juzulis, skubėdamas valgyti. — Jei nebūčiau jų susprogdinęs, jie būtų mus visus sudeginę.

— Manai, būtų mums grasę, jei nebūtum griebęs jų rekvizuoto arklio? — spaudžia Julė, ir dabar tokia pat priekaištinga.

Širdyje motina džiaugiasi Juzuliu. Kas galėjo tikėtis, kad Juzulis nuveiktų tokius darbus? Jau trys parapijos jo rankose, išlaisvintos iš bolševikų. Kaip kokia sala, iškilusi raudoname potvynyje. Tik motinai neramu, kad bolševikai vis aršiau puola tą salą. Ligi šiol, — antra savaitė baigiasi, — jis atsilaikė, tik nejau seksis ir toliau? Berniokai iš visur nuolatos plaukia in jo būrius. Kiek turi jų dabar, tur būt, pats gerai nežino Partizanų kovos kur nors vyksta nuolatos. Vieni žūna, kiti ateina. Net apyseniai vyrai kaip jaunuoliai stveria iš Juzulio rankų ginklą.

Motina žiūri in savo sūnų, skubiai valgantį barščius, bet ramų, insitikinusį. Jai krūtinė pasididžiavimu alsuoja, tik vis tas nerimas...

Pasėmęs kelis šaukštus, šypterėjęs broliškai, Juzulis atsiliepia Julei:

— Čia daug yra jau geležine grandine susinėrusių. Viena aišku: gana svetimieji alino mūsų kraštą! O, be to, jei atgavom nepriklausomybę, tai turim mokėt ją ir atlaikyt.

Onai, inlėkusiai nuo sužeistųjų iš seklyčios, sužiba akys:

— Julė vis dar kaip su vaiku su Juzuliu. Jam ne tik aštuoniolika metų, jis daug kuo daug vyrų yra pralenkęs.

— O ką padarei su Rūta? Kur ji dabar? — gelia Julė.

Tas gėluo giliai pasiekia. Juzulis atsistoja iš užustalės.

— Ar manot kas, kad ji man nerūpi?

— Juzulis suras Rūtą. Jam ne tokie daiktai pasisekė, — ramina Ona.

— Kur suras, kad pats apsuptas. Kaip ešerys bučiuje, — neatšlyžta Julė.

— Tegul kas pamėgins ištraukti tą ešerį, — kertasi Ona.

Juzulis aprimsta, jam grįžta šypsena.

— Padėtum man, Jule, esi tokia smarki. Žiūrėk, Rūta, jauniausia, iš karto stojo man talkon.

(B. d.)

Žemės ūkio darbininkų vargai

Mūsų krašte beveik 80% gyventojų verčiasi žemės ūkiu. Pramonė, prekyba ir amatai yra menkai išvystyti Žemės ūkis gerokai atsilikęs ir nesutvarkytas. Iš vienos pusės yra nemaža dvarų, o iš kitos — daug mažažemių, kurie negali išsiversti iš savo ūkių. Be to, yra daug ir bežemių. Vadinasi, mažažemiai ir juo labiau bežemiai yra priversti ieškoti pragyvenimo šaltinių, kaipo kaimo darbininkai. Jeigu paskaitysime mažažemiais tuos, kurie turi mažiau kaip 5 ha žemės, tai Vilniaus ir Naugardėlio vaivadijose apytikriai jų surasime apie 67 tūkstančius. Šiose vaivadijose 1931 m. buvo surasta apie 176 tūkstančiai nuolatinių žemės ūkio darbininkų. Tai bus daugiausia bežemiai. Jeigu paskaitysime, kad iš kiekvienos mažažemio šeimos eina uždarbiauti po 1 asmenį, tai gausime apie 240 tūkstančius kaimo darbininkų. Tačiau, žinodami mūsų krašto padėtį, turime pabrėžti, kad ir daugiau kaip 5 ha žemės turį ūkininkai negali iš ūkio išmaitinti savo šeimos, dėl to bent 1 jų leidžia uždarbiauti. Be to, mažažemiai ūkininkai yra priversti leisti net 2—3 savo vaikus ieškoti samdinio duonos. Tokiu būdu visai nepasiriksime, jeigu pasakysime, kad mūsų krašte yra apie 250 tūkstančių kaimo darbininkų. Keliolika tūkstančių jų išvyksta kasmet į kaimynines valstybes sezoniniams vasaros darbams. Apie juos jau esame kalbėję. Kiti lieka savame krašte ir čia sau duonos ieško. Tai yra ordinarininkai, bernai ir mergos, pusberniai, piemenys, padieniai ir kiti. Visų jų padėtis yra nepavydėtina, nes jų likimu beveik nesirūpinama. Pirmiausiai tiksliai nežinoma, kiek jų iš tikrųjų yra. Nėra įstaigos, kurios pareiga būtų registruoti visus kaimo darbininkus. Žinant tikrąjį jų skaičių, būtų galima suprasti, kaip svarbus yra kaimo darbininkų klausimas ir kokia jo reikšmė, lyginant jį su visų šio krašto gyventojų reikalais.

Tačiau svarbiausias klausimas, tai kaimo darbininkų darbo normų, atlyginimo, draudimo, teisių ir pareigų nustatymas, jų švietimas ir kultūrinimas. Žinome, kad pramonės darbininkai, susiorganizavę į sąjungas, turi švietimo ir kultūrinius židinius (klūbai, svetainės, bibliotekos, teatrai) yra šelpiami nedarbo metu, gydomi susirgus, apdraudžiami senatvei ir nustojus sveikatos. Tuo tarpu žemės ūkio darbininkai yra palikti be jokios globos. Pirmiausia jų samdymo reikalai yra palikti vien tiktai darbdavio ir darbininko laisvam susitarimui. Susitarimas dažniausiai padaromas žodžiu. Dėl to dažnai kyla daug nesusipratimų, skriaudų. Nėra nustatytų ir darbo normų. Dėl to esti atvejų, kad darbdavys per daug išnaudoja darbininką. Ypatingai sunki kaimo darbininkų padėtis dėl visuomeniškos globos stokos. Bedarbių kaimo darbininkų nieks nešelpia. Tad kaip išgyventi negavus jokio uždarbio? Panašiai yra ir ligos arba nelaimės metu. Juk darbdavys neturi jokios teisinės pareigos savo darbininką slaugyti, teikti jam bei parūpinti medicinos pagalbą. Daugumas mūsų ūkininkų, laikančių samdinius, ligos metu darbininką prižiūri neblogiau, kaip ir savo šeimos narį. Bet to negalima pasakyti apie visus, ypač apie dvarininkus, kuriems kartais rasinis gyvulys yra daug vertingesnis, negu ordinarininkas. O koks likimas to darbininko, kuris uždarbiaudamas jaunas būdamas nustoja sveikatos arba rankos, kojos, akies ir negali dirbti? Jam reikia elgetauti arba likti šeimos našta. Toks pats likimas yra pasenusio darbininko. Kai jis dirbti jau negali, tada niekam nereikalingas. Tiesa, galima būtų darbininkui pasakyti, kad jo pareiga yra susitaupyti. Tačiau prie mūsų gyvenimo sąlygų apie susitaupymą sunku kalbėti Statistikos metraščiuose nurodoma, kad 1933 m. pavasario sezone žemės ūkio darbininkas — vyras už darbo dieną, negaudamas valgio, Vilniaus—Naugardėlio vaivadijose uždirbo 1½ auks., o moteris 1 auks. 5 sk., vasaros sezone vyras 1 auks. 90 sk. ir moteris 1½ auks., rudens sezone vyras — 1 auks. 30 sk. ir moteris — 95 skat. Taigi vyras vidutiniškai uždirba 1 auks. 57 sk, o moteris 1 auks. 17 sk. Bet be valgio. Gaudami tokį uždarbį, niekuomet negalės susitaupyti. Neturėdami sutaupų, likę invalidais arba pasenę neturi iš ko gyventi. Dėl to ir kaimo darbininkai, kaip miesto, turėtų būti apdrausti nuo nelaimių, senatvės bei ligos.

Nemažesnės svarbos turi ir darbininkų kultūrinio gyvenimo sutvarkymas. Juk dabar samdinių tarpe galima daugiausia rasti analfabetų. Tai visai suprantama. Bežemis arba mažažemis neįstengia savo vaikų normaliai mokyti. O suaugę irgi turi mažiau progos susidurti su knyga ar laikraščiu. Tokiu būdu jie ir šiuo atveju, kaip ir visi mūsų žmonės, lieka nuskriausti.

Paėmus viską krūvon, reikia pasakyti, kad kaimo darbininkų reikalai mūsų karšte labai nesutvarkyti. Šioje srityje turėtų būti padarytos didelės reformos, kurios kitur jau seniai įgyvendytos. Tvarkant darbininkų reikalus, mažažemiai irgi reikėtų beveik vienodai traktuoti.

Kas.

Lietuvių — švedų kultūrinis bendradarbiavimas

Šiomis dienomis Švedijoje lankęsis ir ką tik grįžęs Lietuvių — Švedų d-jos pirm. dr. Juška painformavo spaudos atstovus apie savo kelionės tikslus ir patirtus Švedijoje įspūdžius.

— Pagrindinis mano kelionės į Stokholmą tikslas buvęs dalyvauti Lietuvos nepriklausomybės šventėje ir ten skaityti paskaitą apie mūsų kovas dėl kultūrinio savarankiškumo ir užmegsti artimesnius ryšius su Švedų — Lietuvių D-ja Stokholme.

Švedų—Lietuvių D-ja ir artimos kitos bendradarbiavimo su kitomis Pabaltijo tautomis draugijos jau daugiau kaip 10 metų dirba svarbų ir didelį kultūrinį darbą Antai, šiais metais, tam tikram Baltijos fondui remiant, vasario 15 d. buvo atidaryti jau aukštieji Balto — skandinaviniai kursai skirti ekonominės geografijos klausimams. Juose dalyvauja, gavę stipendijas ir du mūsų geografai: dr. Viliamas ir p. Ingaunienė. Švedų — Baltijos studentų d-ja savo ruožtu taip pat organizuoja kursus. Ateinantieji numatomi skirti architektūrai ir pradėti šį rudenį.

Kad švedų visuomenė būtų geriau supažindinta su Baltijos kraštais, Švedų — Lietuvių ir seseriškos draugijos 1933 m. ėmė leisti metraštį: „Baltisk Revy". Praėjusių metų 200 psl. knygoje Vytauto D. universiteto švedų kalbos ir literatūros lektorius Per Sandbergas rašo apie Kėdainių sutartį, p. J. Savickienė apie lietuviškąsias vestuves ir p. Adlers duoda plačią informaciją apie Lietuvą ir jos gyvenimą. Informuojama ir apie švedų Baltijos draugijas.

Daugiausia Švedų — Lietuvių d-jos pastangomis galutinai ir teigiamai išspręstas lietuvių kalbos lektorato klausimas Stokholmo universitete. Lietuvių kalbą jau dėsto p. Lingis.

Kalbamosios draugijos dar rengia paskaitas ir šventes, globoja lietuvius ir kitų Pabaltijo tautų studentus, informuoja spaudą, skatina turizmą ir kitomis priemonėmis veikia supažindinimo su lietuvių ir kitomis tautomis darbą.

Švedų Lietuvių Draugijai Stokholme puikiai vadovauja valstybės antikvaras prof. Curmanas, dir. Sjowallis, doc. Schiukas kons. Holminas, inspekt. Rengmanas, gener. kom. Wallbergas, broliai Sten dahliai, red. Stombergas, prof. Erixonas, dir. Bolanderis ir dir. Melinas.

Be to, dar veikia Švedų—Baltijos D jos Geteborge ir Skone provincijoj ir kelios kitos artimos organizacijos.

Savo ruožtu Lietuvoje veikia Lietuvių — Švedų D-jos Kaune ir Klaipėdoje. Šios draugijos ligi šiol rengė daugiausia paskaitas, tradicines šventes ir bendradarbiavo su studentų Baltijos korporacijos lietuvių švedų sekcija.

Šiais metais, kovo 28 — balandžio 1 d., rengiame Kaune platesnio masto susipažinimą su švedais. Įvyks eilė paskaitų, kurias laikys švedai prof. Curmanas, vienas iš Skanseno oro muziejaus dir. zoologas Friesas, inž. Hellstromas, kooperatininkas red. Odhe, fil. kand. Adlersas ir lietuviai prof. Pakštas, dr. Šapoka, I. Šeinius. Valstybinis teatras sutiko surengti švedų simfoninės ir vokalinės muzikos koncertą ir švedų solisto gastroles operoje. Koks švedų solistas atvyks dar galutinai nesusitarta. Bus parodyta specialiai parinkta švedų kultūrinė filma, o kai kurie žurnalai jau dabar rengia straipnius ir kitą medžiagą savo tos savaitės numeriams. Neabejojama, kad mūsų platesnioji spauda ir radijas taip pat prisidės šia pačia proga prie lietuvių švedų d-jos užsimojimo realizavimo. Tarp kita ko švedų kultūros savaitės proga į Kauną atvyks ir pasirodys švedų studentų instrumentalistų kvartetas. Galimas daiktas Kaune dar bus suruošta švedų grafikos paroda.

Viešėdamas Stokholme, radau ne tik didelio pritarimo mūsų sumanymams, bet ir plačiausios paramos atitinkamų asmenų ir įstaigų. Tarp kitų maloniai buvau priimtas ir paties užs. reikalų min. p. Sandlerio. Pas mus susidariusi nuomonė, kad tik lietuviai siekia bendradarbiavimo su kaimyninėmis ir sau draugiškomis valstybėmis, tačiau Švedijoje teko susidaryti ir kitokią nuomonę. Švedai kaip tik siekia glaudesnio bendradarbiavimo su lietuviais. Apie Lietuvą jie turi daug įvairiausių žinių. Lietuva jie domisi be jokio išskaičiavimo.

Be šių tiesioginių tikslų, šia kelione dar pasinaudojau, kad susipažinčiau su švedų, suomių ir vokiečių mokyklomis, mokslo priemonėmis ir mokykline filma, — baigė pasikalbėjimą dr. Juška.

„L. Ž."

Kaip auga anglų karo laivynas

Kaip žinia, šiemet vasario 21 d. buvo nuleistas į vandenį anglų karo laivas „King George V". Tai pirmas karo laivas, įjungtas į britų karo laivyną nuo 1925 m., pirmas po H. M. S. „Nelson" ir „Rodney". Po jo bus pastatyti dar penki tokie karo laivai.

Nors smulkmenos apie šitą naująjį okeaninį milžiną griežtai slepiamos, vis dėlto yra žinoma, kad „King George V", lygiai kaip ir tie laivai, kurie bus pastatyti po jo, yra 35.000 tonų talpos, kad jų greitis siekia 30 mazgų ir kad jie yra ginkluoti 35 cm patrankomis. Tie laivai turės sunkiąsias priešlėktuvinės apsaugos baterijas, o vien jų šarvai sveria 13.000 tonų.

Laivo „King George V" nuleidimas į vandenį yra šis tas daugiau, negu vien tik reikšmingas etapas didžiojoje britų ginklavimosi programoje.

Tai yra simbolis, kad Anglija pabudo iš šimtmečio pasakų karalaitės miego — iš pokarinio neapdairaus pacifizmo.

Visoje Anglijos istorijoje karo laivynas figuruoja kaip lemiamas jėgos veiksnys. Ir vis dėlto, nieko nepaisant, 1935 m. anglų nusiginklavimas jūrose buvo pasiekęs patį žemiausį tašką, koks tik kada bebuvo buvęs. Ir kada sankcijų prieš Italiją laikais anglų tauta pasijuto bestovinti prieš naujo karo pavojų, padėtis buvo visiškai rimta.

Jeigu sutiksime, kad modernus karo laivas po dvidešimties metų tarnybos jau yra pasenęs, tai 1914 m. dar nepasenęs Didžiosios Britanijos karo laivynas susidėjo iš 79 karo laivų, 96 kreiserių, 186 naikintojų ir 97 povandeninių laivų. 1935 m., kada padėtis ir Europoje, ir Tol. Rytuose buvo itin įtempta, kada Anglija galėjo tikėtis, kad du buvę jos santarvininkai pasidarys priešai, dar nepasenęs britų karo laivynas atrodė šitaip: 15 karo laivų, 52 kreiseriai, 113 naikintojų ir 52 povandeniniai laivai.

Kaip gi atrodo dabartinė padėtis?

Vykdomoji laivų statymo programa dar nėra davusi laivyno padidinimo rezultatų, nors padėtis žymiai pagerėjo kreiserių ir naikintojų, o taip pat personalo skaičiaus atžvilgiu. Šiaip ar taip, britų ir prancūzų laivynai, sudėti išvien, vyrautų kiekviename Europos konflikte. Šiuo metu jungtiniame britų ir prancūzų laivyne būtų **25** karo laivai ir **112** kreiserių. Tą laivyną galima sėkmingai perdalinti ir pravesti blokadą Šiaurės ir Viduržemio jūrose. Bet kol nėra pakankamo skaičiaus lydimųjų laivų, tol britų prekybos laivai nėra garantuoti nuo povandeninių laivų...

Tačiau jeigu tarp eventualių priešų būtų ir Japonija, tada Anglija galėtų pasijusti saugi tik tada, kai bus įvykdyta didesnioji dabartinės ginklavimosi programos dalis. Jeigu gi ji norėtų dominuoti jūrose, būtų reikalinga dar daugiau karo laivų, negu kad dabartinėje programoje numatyta.

Per artimiausius dvejus metus britų laivynas padidės dviem karo laivais, 24 naikintojais, 14 povandeninių laivų, keturiais lydimaisiais laivais ir keturiais dideliais lėktuvnešiais.

1942 m. Didžioji Britanija galės pasijusti visiškai saugi.

Tačiau laivo „King George V" nuleidimas į vandenį nėra vien materialinės britų laivyno galybės atstatymo simbolis: jis rodo, kad Anglijoje atgimsta jūrų dvasia ir entuziazmas, būdingieji britų laivyno karininkų ir jūrininkų dvasios bruožai.

„XX Amž."

KORESPONDENCIJOS

Gardino apskr.

Ašašnykai, Berštų valsč. *Savivaldybių rinkimai.* Ašašnykai ir Šumas tai vieninteliai du lietuviški kaimai, kurie priklauso prie grynai gudiško valsčiaus. Seniūnijos tarybos rinkimuose Ašašnykų seniūnija dalyvavo aktyviai. Ašašnykiečiai perbloškė visokio plauko valsčiaus ponaičių šalininkus ir rinkiminę kovą laimėjo tikra to žodžio prasme. Dabar Ašašnykų seniūnijos tarybą sudaro 12 tarybininkų — visi jauni, susipratę lietuviai.

Vasario 3 d. buvo valsčiaus tarybos rinkimai. Ašašnykų seniūnijos tarybininkai ir čia parodė lietuvišką politinį subrendimą. Ašašnykiečiai tarybininkai, pasitarę su gudų seniūnijų kai kuriais tarybininkais, nusprendė rinkti į valsčiaus tarybininkus tokius lietuvių ir gudų tautybės žmones, kurie neabejotinai gins vienų ir kitų reikalus. Rinkimų daviniai yra tokie: Pirmoji rinkimų apygarda išrinko 5 tarybininkus ir 5 tarybininkų pavaduotojus, jų tarpe 1 lietuvis buv. mokytojas (K. Krivelys) tarybininkas ir 2 lietuviai (E. Lukšys ir J. Averka) tarybininkai ir pavaduotojai yra nelietuviai. Antroji rinkimų apygarda išrinko 7 taryb. ir 7 taryb. pavaduotojus. Tautybės atžvilgiu skirstosi šitaip: 5 taryb. ir 7 taryb. pavaduot. gudai ir 2 taryb. lenkai.

Ašašnykų sodžiaus tarybininkai šiuose rinkimuose dalyvavo visi.

Tautgirdas.

Šunupis, Marcinkonių valsč. *Padaryta pažanga.* Šis sodžius nedidelis. Jame yra 14 ūkininkų. Visi lietuviai. Nebuvo čia niekuomet nė „Ryto" mokyklos, nė lietuviškos skaityklos, neatsilankė čia jokie instruktoriai, jokie paskaitininkai ir todėl nenuostabu, kad šio kaimo gyventojai buvo tamsūs ir nesusipratę.

Apylinkės moksleivių (V. D. gimnazijos mokinių) veikimo dėka paskutiniu metu ir čia pradėjo sklisti lietuviškos šviesos spinduliai. Visų pirma susirūpinta lietuviškais laikraščiais. 1938 metais šį sodžių lankė tik keli egzemplioriai, dabar gi lietuvišką laikraštį prenumeruoja kiekvienas ūkininkas, o kai kurie ir po du. Dabar iš viso čia ateina 21 egz., „Aido" 11, vienkartinių ir „Vilniaus Žodžio" po 4 ir 2 „Aušros". Žmonės juos noriai skaito ir nekantriai jų laukia.

Moksleivių dėka šiemet Šunupyje pirmą kartą pasitikta Naujieji Metai, per Tris Karalius surengta vaikams pirmą kartą eglutė, kuri suaugusiems, o ypaš mažyčiams labai patiko.

Susirūpino tėvai ir vaikų ateitimi. Kadangi čia jokios mokyklos nėra, o aplinkiniai sodžiai toli, tai *tėvai, įsigiję lietuviškus elementorius, savo vaikus moko namie patys.*

Linkėtina, kad Šunupio kaimo lietuviai gyventojai, išbridę iš tamsumo klano, sparčiai žengtų į šviesų, daug žadantį rytojų.

Šunupėnas.

Švenčionių apskr.

Daugėliškis. *Neateina iš Lietuvos laikraščiai.* Įsigaliojus Lietuvos—Lenkijos prekybos sutarčiai ir pradėjus įsileisti Lietuvos laikraščius, kai kas iš daugėliškėnų užsiprenumeravo Kaune išeinančius dienraščius bei savaitraščius.

Kurį laiką išrašyti laikraščiai ateidavo tvarkingai. Bet paskutiniu laiku nuo vasario 26 dienos niekas iš prenumeratorių Lietuvos laikraščių jau nebegauna.

Kaszin, kur jie galėtų dingti?

Parapijietis.

Ropiškė. Daugėliškio valsč. *Pradėjo šviestis.* Mūsų sodžius dar pirmą kartą patenka į laikraštį, todėl „Aido" skaitytojams mes naujagimiai.

Mat, neturėjom Ropiškėj niekuomet savos lietuviškos mokyklos nei jokio mūsų kultūrinių organizacijų skyriaus. Todėl mes taip ir atsilikome nuo kitų ir nebuvo kuo pasigiria. Bet šiemet pamažu ir mes bundame iš gilaus miego.

Mūsų klebono kun. Gumbaragio dėka vienas-kitas išsirašėme lietuviškų laikraščių ir ėmėme domėtis, kas dedas mūsų krašte ir plačiame pasaulyje.

Supratę, kas tai yra savas laikraštis, mes jį pamilome ir dabar net atsistebėti negalime, kaip iki šiol be jo galėdavome apseiti.

Užtat ir buvo pas mus „ir tamsu ir juoda".

Bet dabar ir mes kitiems galime pasakyti, kad „tik laukiniai žmonės laikraščių neskaito". Nors, tiesa, tų „laukinių" dar ir pas mus nestinga, bet reikia tikėtis, kad greit ir jie susipras.

Ropiškietis.

Puotiškė, Adutiškio valsč. *Pramogėlė.* Vietinio mokyt. V. Valiukevičiaus ir tėvų rūpesčiu praėjusį mėnesį čia buvo surengta vaikams eglutė. Ji surengta pavėluotai, nes mokytojas buvo išvažiavęs.

Šioje pramogėlėje dalyvavo vaikų tėvai, pažįstamieji ir jaunimas. Buvo gražiai padainuota, padeklamuota ir pažaista. Po eglutės buvo jaunimo šokiai su dainomis ir žaismais.

Puotiškėje yra lietuvių kooperatyvas, kuris gyvuoja nuo 1934 m. Jo valdybą sudaro vien lietuviai.

Daugumas vietos gyventojų yra susipratę Jaunimas ilgus žiemos vakarus daugiausia praleidžia prie knygų ir laikraščių.

Vietinis.

Linkonys. Adutiškio valsč. *Ir čia buvo paminėta Vasario 16-toji diena.* Metai į metus mes minime šią taip svarbią šventę — vasario 16 dieną. Šiemet Vaicekėno Povilo rūpesčiu ir jo vadovaujami padarėme tą dieną susirinkimą.

Pritaikintų pamaldų šiai dienai Adutiškio bažnyčioje nebuvo, nes kunigai nei klebonas, nei vikaras nenorėjo laikyti, todėl mes tą dieną visi šventėme namie; vakare V. P. namuose susirinkome dalyvaujant stud. V. Semėnui ir mūs kaimo mokyt. V. Cicėnui.

Susirinkimą atidarius, mokiniai padeklamavo keletą eilėraščių, paskui mokyt. V. C. nupasakojo šios dienos reikšmę ir kovas dėl Lietuvos nepriklausomybės atgavimo.

Minėjimas užbaigta tautos himnu.

Svečias.

KRONIKA

Pirmininkas K. Stašys nuteistas 4 mėnesių areštu ir pinigine bauda

Vilniaus Apeliacijos Teismas kovo 3 dieną svarstė pirm. K. Stašio apeliacinį skundą, kurį jis buvo padavęs 1937 m. lapkričio mėnesį dėl Vilniaus Apygardos Teismo sprendimo. Apygardos Teismas tuomet K. Stašį buvo nuteisęs už devizinius nusikaltimus vienerių metų kalėjimo ir 10.000 auks. piniginės baudos. Dabar Apeliacijos Teismas Apygardos Teismo sprendimą panaikino ir pirm. K. Stašį nuteisė 4 mėnesių areštu (įskaitant 1937 m. K. Stašio 4 mėnesių kalėjime išbūtą laiką) ir sumokėti valstybės iždui 3.000 auks.

Šios bylos platesnis aprašymas dedamas kitoje šio laikraščio vietoje.

Svečiai iš Kauno

Kovo 4 — 6 dienomis Vilniuje viešėjo iš Kauno atvykusi Lietuvos matininkų ir kulturtechnikų ekskursija. Be to, atskirai buvo iš Kauno atvykę rašytojas Fabijonas Nieveravičius, Visuomeninio Darbo Vadybos redaktorius Ksaveras Urbanavičius, Lituanistikos Instituto atstovas Alminauskas ir visa eilė kitų.

Lietuviški vaidinimai

Vilniaus lietuvių teatro artistų mėgėjų būrelis kovo 4 ir 5 dienomis Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje surengė vaidinimus. Kovo 4 d. vaidino M. Krinickaitės-Astaškienės ir V. Čepulytės 3 veiksmų komediją „Išmakė", kovo 5 d. — Ostrovskio komediją „Pelninga vieta".

Šiuose vaidinimuose dalyvavo ir iš Kauno atvykę matininkai ir kulturtechnikai. Vaidinimo metu jų vadovybė Vilniaus lietuvių teatro darbuotojus nuoširdžiai pasveikino ir įteikė jiems gėlių.

Kovo 5 d. po vaidinimo Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjungos bute buvo surengta kauniečiams svečiams pagerbti arbatėlė, kurioje dalyvavo nemaža vilniečių.

Pirm. K. Stašys išvažiavo Kaunan

Kovo 5 d. pirm. K. Stašys išvažiavo Kaunan, kur kitą dieną dalyvavo iškilmingame Lituanistikos Instituto atidaryme.

Buvo kviečiama dalyvauti Instituto atidaryme ir visa eilė kitų Vilniaus lietuvių, tačiau jie dėl ne nuo jų pareinančių aplinkybių išvykti negalėjo.

Inteligentų rekolekcijos

Šio mėnesio 9 dieną (ketvirtadienį) prasidės Vilniaus lietuvių inteligentų rekolekcijos. Jos truks iki sekmadienio. Konferencijos prasidės šv. Mikalajaus bažnyčioje 20 val. 15 min.

Skautų įžodis.

Šio mėn. 5 dieną Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje įvyko Vilniaus skautų Gedimino, Mindaugo ir Kęstučio draugovių bendra sueiga, kurios metu buvo skautų naujokų įžodis. Įžodį laikė per 80 skautų.

Davusius įžodį sveikino Vilniaus tunto skautų vadas prof. Puciata, gimnazijos direktorius M. Šikšnys, kapelionas kun. E. Basys ir mokyt. Pr. Žižmaras.

Paskaita

Vilniaus Lietuvių Meno ir Literatūros Draugija Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje kovo 10 dieną (penktadienį) 20 valandą savo nariams, jų svečiams ir gimnazijos mokiniams rengia paskaitą tema „Italija" (kelionės įspūdžiai). Paskaitą skaitys p. Valerija Čepulytė.

Valdyba.

Renkami į Estiją darbininkai

Šiuo metu Vilniaus krašte viešį Estijos Žemės Ūkio Rūmų direktorius, kuris su vietos administracijos įstaigų žmonėmis tariasi dėl darbininkų verbavimo Estijon sezoniniams vasaros laukų darbams. Iš Vilniaus jis dabar tuo pačiu reikalu yra išvykęs į provinciją.

„Kaziuko" turgus

Kovo 3 — 5 dienomis Vilniuje buvo surengtas tradicinis vadinamasis „Kaziuko" turgus. Kaip ir kitais metais, turguje daugiausiai vyravo vaikų žaislai ir miltinės prekės — riestainėliai, „širdys", „pyragaičiai" ir kt. Taip pat metėsi į akis ir kaimo dirbiniai: ūkio įrankiai ir įvairiausi audiniai. Tačiau šiemet provincijos atvežtų prekių buvo mažiau, nes pabiūrus keliams, iš toliau atvažiuoti buvo labai sunku.

„Kaziuko" proga Vilniaus lenkų turizmo organizacijos ir universiteto studentai buvo surengę miesto gatvėse maskaradinio pobūdžio eiseną.

Lietuviškas „Kurjer Wileński" numeris

Vilniaus lenkų dienraštis „Kurjer Wileński" kovo 4 dieną išėjo žymiai padidintas ir daugiau paskirtas Lenkijos ir Lietuvos ekonominiams reikalams nušviesti. Taip pat paliesti ir kiti klausimai, būtent: turizmas, Lietuvos literatūra, mokyklos, teatras ir kt. Be to, laikraštyje įdėtas į lietuvių kalbą išverstas pasikalbėjimas su Lenkijos Prekybos ir Pramonės ministru Romanu apie Lietuvos Lenkijos prekybos sutartį.

„Orbiso" organizuojamos ekskursijos

Lenkų kelionių biuras „Orbis" praneša, kad jis organizuojąs į Kauną ekskursiją, kuri išvyksianti šių metų balandžio 7 dieną ir Kaune išbūsianti 4 dienas. Užsirašyti galima iki šio mėnesio 15 dienos „Orbiso" biure, Vilniuje, Mickevičiaus g. 16a.

Be to, „Orbis" praneša, kad Turizmo Rėmėjų Sąjungos skyrius šio mėnesio 17 — 21 dienomis organizuoja papigintą traukiniu važiavimą iš Vilniaus į Varšuvą. Bilieto kaina 13 auks. 50 sk.

Užsirašyti galima tame pačiame „Orbise".

Redakcijos atsakymai

L. Peciulevičiui. Prenumeratos negavome. Kai gausime, pradėsime siuntinėti.

Pūčiui. Negalėsime įdėti.

J. K. Dabar galima laisvai išsirašyti kiekvieną Lietuvoje leidžiamą laikraštį. Galite išsirašyti net neži nodami tikslaus adreso. Pakanka tik pažymėti Kaunas ir laikraščio pavadinimas. Gaus kiekviena redakcija.

Voverei. Eilėraščiai dar silpnoki. Žinelė galima bus įdėti.

A. † A.

VALĖ BLAŽYTĖ

(iš Giriniškės viens. Ceikinių par.)

mirė staiga Vilniuje 1939 m. kovo 4 dieną.

Palaidota kovo 6 dieną Vilniaus Rasų kapinėse.

Tėvai ir Broliai.

Dėl straipsnio „Pirmasis Vilniaus sportininkų leidinys"

„Aido" 26-ame nr. buvo įdėtas p. P. Kunavičiaus minėtu pavadinimu straipsnis, kuriame autorius apibūdino teigiamas ir neigiamas neseniai pasirodžiusio sporto žurnalo *„Aukščiau, greičiau, toliau"* puses.

Prie kalbamo straipsnio buvo pridėta „Aido" Redakcijos pastaba, kurioje kritiškai pasisakyta dėl žurnalo redaktoriaus reklamos. Su šiuo klausimu plačiau susipažinus paaiškėjo, kad žurnalo *„Aukščiau, greičiau, toliau"* redaktorius neturėjo tikslo reklamuotis, tik davė progos sportininkams pasipasakoti savo įspūdžius, kurių tarpe atsirado ir mūsų pacituoti sakiniai.

KARAS ISPANIJOJE

Pastaruoju laiku visi laukė ir dar laukia, kad vyriausybininkai be kovos atiduos Madridą ir patys kapituliuos. Tuo tarpu iš Burgoso pranešama, kad premjeras Negrinas įsakė paskelbti, jog vyriausybininkai kovosią iki paskutinio kraujo lašo. Pačiame Madride įvyko manifestacijų, kurių metu manifestantai reikalavo grąžinti gen. Miahą ir jam vėl pavesti Madrido gynimą.

Nacionalistai, kaip praneša prancūzų laikraštininkai, jau esą pasirengę pradėti puolimą. Gen. Franko prie Madrido esąs subūręs apie 200 tūkstančių kariuomenės, kuria aprūpinęs sunkiaja artilerija ir dideliais tankais. Ta kariuomenė bene tik laukia įsakymo pradėti puolimą. Gen. Franko bene yra pasiruošęs pulti Valenciją.

Netikėtai vyriausybininkų karo laivyno dalis Kartagenoje sukilo. Prie jo prisijungė dalis esamos mieste kariuomenės. Prasidėjo mūšiai. Vyriausybininkai skelbia, kad jiems pavyko sukilimas nuslopinti, iš kitur pranešama, kad kautynės eina miesto apylinkėse. Gen. Franko išsiuntė savo laivyną į Kartageną padėti sukilėliams.

Į Burgosą Prancūzija paskyrė ambasadoriumi senyvo amžiaus maršalą Peteną, kuris pasižymėjo Didžiojo karo metu. Marš. Petenas yra susidraugavęs su gen. Franko dar tuo metu, kai Prancūzija su Ispanija kariavusios Maroke su rifkabilais. Toks ambasadoriaus parinkimas verčia daryti išvadą, kad Prancūzija norinti turėti su Ispanija kuo geriausius santykius.

Dar vis maža

Jau kelis kartus buvo rašyta apie nepaprastą visų didžvalstybių ginklavimąsi. Buvo taip pat pažymėta, kad didžiausias tam reikalui sumas skiria Anglija.

Po jos eina Amerika, kuri paskutiniu metu vis daugiau ir daugiau skiria lėšų ginklavimuisi. Mat, yra paruoštas galutinio Amerikos apsiginklavimo planas, kurį vykdant reikia skirti vis didesnes pinigų sumas. Šiomis dienomis prezidentas Ruzveltas vėl pareikalavo apie 800 milijonų dolerių. Iš viso, Jungtinės Amerikos Valstybės ginklavimuisi paskirsiančios apie 5 milijardus dolerių (25 milijardai auksinų).

To pasaulyje dar nebuvo

Šiomis dienomis užsienio spaudoje pasirodė neįtikėtinų žinių. Viename Sovietų Rusijos mieste dabar svarstoma byla, kuri buvo iškelta vietos gepistų (slaptoji policija) vadui ir dviems jo padėjėjams.

Jie yra teisiami už tai, kad neseniai buvo sudarę **valkams** bylą. Toje byloje buvo teisiama 160 vaikų, nuo 9 iki 12 metų amžiaus ir visi buvo kaltinami už priešvalstybinį judėjimą. Vadinasi, kai nusibodo daryti bylas suaugusiems ir juos šaudyti, tai sugalvota traukti teismo atsakomybėn vaikus. Tokių dalykų pasaulis iki šiol dar nežinojo.

Įvairu-įdomu

Ką gali Anglijos karalius

Nerašyta anglų konstitucija sako, kad visi jų karaliaus veiksmai yra teisūs. Nėra tokio teismo, kurio kompetencijoje būtų karaliaus bylų svarstymas.

Anglijos karalius gali paleisti visą kariuomenę arba, jei jam truktų pinigų, gali net išparduoti karo laivyną ir ginklus... Bet to, karo metu anglų karalius turi teisę apsigyventi bet kurio savo valdinio namuose, savo asmens reikalams gali nusavinti bet kieno turtą. Kiekvienas anglų karalius gali bet kurią parapiją paversti universitetu, išparduoti visą Lancasterio grafystę... Karalius gali patraukti į teismą kiekvieną žmogų, net savo ministrus. Anksčiau nieji ar dabartinis Anglijos karalius Jurgis VI visai teisėtai pasielgtų atsisakydamas pasirašyti bet kurį jam pateiktą naują įstatymą. Žinoma, jis, deja, nė viena savo tųjų teisių nesinaudoja...

Ankstyvesniaisiais laikais buvo kas kita: tada kartais, jei karalius norėdavo pakenkti vyriausybei, jis nepasirašydavo kurio nors įstatymo. Vėliau parlamentau pasistengė nuo to apsisaugoti. Pvz., kad kartais karalius nepanorėtų išparduoti karo laivyno, pareikalavo, jog tam tikri karališki įsakymai būtų antspauduojami valstybės antspauda. Tokiu būdu atsirado slaptasis antspaudos saugotojas; galutinis žodis priklauso jam. Todėl Anglijos karalius Jakūbas II buvo įsitikinęs, kad slaptojo antspaudo saugotoją ir pačią antspaudą įmetus į Temzės upę, jis padarytų bejėgę vyriausybę ir bent laikinai taptų visagalinčiu. Ir jis neklydo. Vėliau kai kurios karaliaus teisės buvo dar praplėstos: dabar Anglijos karaliaus automobiliams nereikia numerių, turi pirmenybę siunčiant telegramas ir savo laiškus gal siųsti be pašto ženklų. Tomis tei sėmis karalius plačiai pasinaudoja. Jis taip pat mielai pasinaudoja kita privilegija: nemoka pajamų mokesčio.

Tačiau karalius negali išvengti muitų mokesčių. Taip pat, eidamas į teatrą, turi pirkti pilną bilietą, kaip ir kiekvienas kitas asmuo. Jis visada į teatrą eina kaip privatus asmuo. Nė vienas teatras negali skelbime minėti, kad į jo spektaklį atsilankys karalius. Kam nors mirus ir nepalikus savo įpėdinių, senas paprotys skelbia, kad visas jo turtas pereina karaliaus nuosavybėn. Tačiau iš tikrųjų taip nėra, ir tokiais atvejais paliktus turtus perima pati valstybė. Visose pasaulio valstybėse nuteistojo mirti nusikaltėlio pasigailėjimo teisė priklauso prezidentams ar karaliams, tiktai vienoje Anglijoje yra kitaip. Čia tokia teise naudojasi vidaus reikalų ministras.

Tramvajaus mašinistą suvažinėjo jo paties valdomas tramvajus

Budapešte atsitiko tiesiog neįtikėtinas nelaimingas įvykis, kokio iki šiol tikrai dar nebus buvę niekur. Būtent, tramvajaus mašinistą suvažinėjo jo paties valdomas tramvajus.

Einant tramvajui atsikabino vagono elektros srovės laidas. Tramvajaus mašinistas išlindo pusiau pro langą to laido užkabinti į savo vietą. Deja, bekabindamas neteko pusiausvyros ir nukrito tiesiog po tebeeinančio tramvajaus ratais. Čia pat vietoje tramvajus vargšą mirtinai suvažinėjo. Drąsus vienas 17 metų gimnazistas, stovėjęs tramvajaus aikštelėje sustabdė tramvajų ir tuo būdu išgelbėjo nuo didesnės nelaimės.

„Aido" prenumeratorių žiniai

Nuo šio numerio „Aidas" prenumeratoriams pradedama adresuoti nauju būdu — adresai ant laikraščio ne lipinami, bet spaudžiami tam tikra mašina. Šį „Aido" numerį kai kurie paskiri prenumeratoriai gaus jau nauju būdu uždresuotą.

Nauju būdu adresuojant „Aido" administracijai svarbu yra turėti tikri ir ilgesniam laikui (mažiausia pusei metų) atsilyginę prenumeratoriai. Todėl, kurie dar nėra už šiuos ir praėjusius metus sumokėję prenumeratos, prašome pasiskubinti atsilyginti, arba pranešti iki kurio laiko reikės laukti, nes pertvarkant adresus skolingiems ir visai neatsilyginusiems laikraščio siuntinėjimas bus sulaikytas.

Taip pat prašome adresus teikti, kiek galima, pastovius, nes nauju būdu adresuojant kiekvieno adreso pakeitimas atsieisiąs 20 skatikų.

Be to, kurie išrašo savo adresu kitiems daugiau kaip vieną „Aido" egzempliorių, prašomi yra, siunčiant „Aido" administracijai pinigus, nurodyti ir tų kitų asmenų adresus, su pažymėjimu, kiek kuris davė pinigų. Pagaliau, siunčiant ir vieno kurio kito prenumeratoriaus pinigus taip pat reikia pažymėti jo tikslus adresas.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas Liudvikas Cicėnas. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius Vincas Budrevičius